

MALA FILOZOFSKA BIBLIOTEKA

Urednik izdanja
Aleksandar Šurbatović

Platon

PROTAGORA

Prevod sa starogrčkog

Mirjana Maskareli

Beograd

2023

DERETA

Naslon originala
Πλάτων
ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

SOKRAT I SOFISTI

Nema ničeg čudnog u tome što naslov ovog izlaganja izričito upućuje na vezu između Sokrata i sofista, što dovodi u najbliži odnos dva tako različita grčka lika, niti treba posebno opravdavati to što je jedno od najuglednijih i najcenjenijih grčkih imena ovde stavljeno pored jednog od najspornijih i najomraženijih. Za stare Grke je malo šta bilo toliko po sebi razumljivo kao ovo udruživanje Sokrata i sofista. Tome je naročito doprineo Platon, koji je stvorio neobično živu i upečatljivu sliku o ljudima i naravima svoga doba, mada njegovi dijalozi nisu jedina grčka svedočanstva o toj vezi. Ni mnogi kasniji grčki pisci nisu mislili znatno drukčije o tome kako treba postupiti u vezi sa ovom stvari. Očigledno je da Sokrat i sofisti idu jedno uz drugo, da pripadaju jednom istom krugu, da sačinjavaju jedno nerazlučivo jedinstvo i jedva da se o njima uopšte može govoriti odvojeno, ne vodeći računa o zajedničkom okviru koji ih vezuje. Toliko su oni upućeni na njega i on na njih, toliko se oni uzajamno dopunjavaju i osvetljavaju. Ograničiti se samo na onog prvog ili samo

na ove poslednje, značilo bi prevideti celinu, značilo bi ostaviti dobru polovinu netaknutu. Ne samo zbog toga što su Sokrat i sofisti savremenici u najpunijem i najbukvalnijem smislu reči, što su živeli i delovali u isto vreme i na istom mestu, već i zbog toga što oni predstavljaju samo dve strane jednog istog kretanja, što su njihovi napori i težnje pomešani i isprepletani do te mere da ih je praktično gotovo nemoguće odvojiti, a kamoli razumeti za sebe, nezavisno jedne od drugih.

Pa ipak, odatle nikako ne proizlazi da su Sokrat i sofisti bili saradnici na istom poslu, da su se uzajamno pomagali i podržavali, da su bili bliski jedni drugima u idejnom pogledu. Ni traga od nečeg sličnog tome. Sve što je napred rečeno tiče se čisto spoljašnje zavisnosti, tako da nema nikakve veze s njihovim unutrašnjim opredeljenjem. U stvari, Sokrat je bio sve drugo pre nego sofist, a i sofistički prvaci bili su sasvim svesni toga da su nešto posebno, da ih deli čitav jaz od njega. U tom pogledu ni Platon ni mnogi drugi grčki pisci nisu ostavljali nimalo mesta sumnji. Jedva da se uopšte može zamisliti veća suprotnost od one između Sokrata i sofista. Teško je naći druga dva lika koja bi bila više tuđa jedan drugome, koja bi se više razlikovala jedan od drugog. Da tako kažemo: Sokrat i sofisti bili su pravi i nepomirljivi suparnici; gotovo da nisu imali ničeg drugog zajedničkog osim toga što su bili u sukobu, što su se međusobno neumorno borili. Među njima nije bilo ni trunke poštovanja i uvažavanja, uzajamno su se optuživali i napadali svim raspoloživim

sredstvima; bili su to možda najljući i najgorčeniји protivnici koji su ikad stajali jedan nasuprot drugom.

Odmah treba reći da ni Sokrat ni sofisti nisu bili filozofi u strogom smislu reči. Ili, tačnije, nisu bili pravi, čisti filozofi. Dok je Sokrat bio nešto više nego filozof, njima je nedostajalo mnogo šta od onoga što se pod tim obično podrazumeva. U najmanju ruku, ni on ni oni nisu bili filozofi po ondašnjoj meri i ukusu, nisu zadovoljavali zahteve koji su u ono vreme bili poznati i priznati u grčkom svetu. To što je Sokrat polagao pravo da se nazove filozofom, dok su sofisti odbijali svaku vezu s filozofijom, niti ide u prilog našoj tvrdnji niti je dovodi u pitanje. U svakom slučaju, izvesno je da ni Sokrat ni sofisti nisu stvarali za večnost, već samo za svoje vreme. Nema nikakve filozofije koju je Sokrat ostavio u nasleđe svojim sledbenicima, niti postoji neki celovit pogled na svet koji bi se mogao pripisati bilo kome od sofističkih prvaka. Ni na jednoj ni na drugoj strani nema ni traga od pokušaja da se stvori neki sveobuhvatan sistem misli. Nije to puka slučajnost što je u svom čuvenom istorijskom pregledu grčke filozofije Aristotel posvetio Sokratu samo jednu rečenicu, ne udostojivši pritom sofiste čak ni pomena (*Arist. Met.* I, 6. 987b 1), i što moderni istoričari grčke filozofije pokazuju toliku nelagodnost i užurbanost kad treba da govore o njima. Očigledno je da unapred nije baš sasvim jasno šta bi tu uopšte bilo relevantno u filozofskom pogledu. Kao što je Sokrat prestao da proučava prirodu i odustao od daljeg traganja za poslednjim osnovom svega što postoji,

tako su i sofisti okrenuli leđa kosmologiji i metafizici. I on i oni bili su gotovo sasvim ravnodušni prema pitanjima koja su u početku bila u središtu filozofske pažnje, ali nisu ni hteli ni umeli da sistematski izgrade filozofsku antropologiju, koliko god da su joj inače posvetili mnogo pažnje okušavajući na njoj svoje snage i domišljatost. U tom smislu, kažemo da Sokrat i sofisti zauzimaju posebno mesto u istoriji grčke kulture. Uprkos svim razlikama koje tu postoje, oni pripadaju jednom istom krugu, bar utoliko što su njihovi napori i težnje usmereni u novom, drukčijem pravcu. To se naročito lepo vidi kad se na njih gleda iz istorijske perspektive. Niti se Sokrat i sofisti mogu staviti u isti red s filozofima koji su im prethodili, mada su na neki način i jedni i drugi dobili dosta podsticaja i sa te strane, niti se oni mogu meriti s filozofima koji su došli posle njih, mada su svojim delovanjem i zalaganjem omogućili njihovu pojavu.

Daleko od toga da bi to bio neki proizvoljan sud o vrednosti. Pogrešio bi ko bi pomislio da se u onome što je maločas rečeno krije i najmanja želja za potcenjivanjem ili omalovažavanjem bilo koga. A najmanje bi odatle trebalo zaključiti da Sokrat i sofisti nemaju nikakvog značaja za filozofiju, da su potpuno nevažni u filozofskom pogledu. Što se tiče Sokrata, lako je pokazati da tako nešto uopšte ne dolazi u obzir. Ali ni u odnosu na sofiste situacija nije baš tako beznadežna kao što u prvi mah izgleda. Treba se samo osloboditi mnogih predrasuda koje su se s vremenom nagomilale u tom pogledu i koje otežavaju pravilno

razumevanje. Nema nikakve sumnje da Sokrat i sofisti pre zaslužuju da se pomenu u vezi s razvojem grčke filozofije nego bilo kako drukčije. Veliko je pitanje da li se smisao njihovog delovanja i zalaganja uopšte može razumeti odvojeno od tog razvoja. Ako je, možda, teško naći bilo kakvu bližu vezu između Sokrata i sofista, s jedne strane, i Taleta, Anaksimandra, Parmenida i Anaksagore, sa druge, neosporno je da oni imaju dosta zajedničkih crta s Ksenofanom i Heraklitom. Kao da je tek kod njih postalo stvarno ono što su ova dvojica samo nagovestila kao mogućnost! Utoliko se može bez preterivanja reći da Sokrat i sofisti spadaju u filozofski svet i, štaviše, da njihova pojava obeležava važnu etapu u razvoju grčke filozofije. U pravom smislu reći, oni su bili veliki novatori na filozofskom polju. I pored svih razlika koje su ih delile, oni su se slagali u tome da se dalje ne može ići starim, oprobanim putevima, već da treba tražiti nove. Od njih počinje velika filozofska obnova, oni su prokrčili put jednom novom shvatanju filozofije. Duboko nezadovoljni rezultatima svojih prethodnika, oni su učinili odlučan zaokret u novom pravcu; preneli su težište interesovanja sa prirode na čoveka i uputili filozofiju na pitanja morala i religije, suzbijajući njene prvobitne metafizičke pretenzije.

Ali to je samo jedna strana onoga što su Sokrat i sofisti učinili i što daje osoben pečat njihovoj pojavi. Budimo načisto s tim da se u tome nikako ne iscrpljuje njihovo biće. Niti je to ono najvažnije što treba imati na umu u vezi s njihovim delovanjem. Izuzetno mesto koje Sokrat i

sofisti zauzimaju u kulturnom životu stare Grčke ne može se razumeti i objasniti prostim ukazivanjem na razlike u interesovanju i shvatanjima između njih i njihovih prethodnika. Čak ni iscrpno razmatranje u tom pravcu ne bi bilo od velike pomoći. Jer ni Sokrat ni sofisti nisu išli za tim da reformišu filozofiju, da od nje učine nešto drugo, da joj udahnu novu snagu. Ili bar niko od njih nije u tome video svoj najpreči i najvažniji zadatak. Promena koja je onda zadesila filozofiju bila je, da tako kažemo, samo sporedan, usputni proizvod njihovog delovanja i zalaganja. Njih je interesovalo nešto mnogo dublje i životnije. Po ugledu na stare grčke pesnike i zakonodavce, oni su hteli da obrazuju i vaspitavaju ljude, interesovali su se za mogućnost uzdizanja ljudi na viši nivo, za mogućnost njihovog osposobljavanja za pravi ljudski zadatak.* Bitna razlika između Sokrata i sofista i njihovih filozofskih prethodnika ogleda se u razlici u životnom opredeljenju,

* Što se tiče Sokrata, to je među prvima jasno uvideo Heinrich Maier, *Sokrates: Sein Werk und seine geschichtliche Stellung* (Tübingen: J. C. B. Mohr / Paul Siebeck, 1913). Na veliki značaj sofističke praktičko-pedagoške delatnosti skrenuo je pažnju Werner Jaeger, *Paideia: The Ideals of Greek Culture* (Oxford: B. Blackwell, 1939), str. 283–328. Naravno, to nisu jedino moguća gledišta. Među naučnicima postoje naročito velike razlike u tumačenju Sokratove misli i njegovog dela. Mnogima izgleda da je Platon ozbiljno mislio ono što je rekao *i* da, prema tome, njegovi dijalozi daju vernu sliku o istorijskom Sokratu. Takvo mišljenje zastupa John Bumet, *Greek Philosophy*, I (London: Macmillan and Co., 1914), str. 128, 212. Mnogo više na naučnim nego na pedagoškim sklonostima i dostignućima sofista insistira Eugen Dupreel, *Les Sophistes: Protagoras, Gorgias, Prodicus, Hippias* (Paris: Grifton, 1948).

u različitom stavu prema životu. Treba dobro razumeti šta time hoće da se kaže. Nije stvar u tome što su se Sokrat i sofisti usredsredili na pitanja koja se tiču čoveka i ljudske zajednice (za koja su se filozofi dotle malo interesovali) i što su počeli da neguju jedan drukčiji vid filozofiranja. Koliko god bilo tačno da su oni veoma zaslužni za zaokret na filozofskom polju, njihov najveći doprinos nije u tome. Ni Sokrat nije bio čisto teorijski nastrojen, a kamoli sofisti. Ono što njega i njih bitno odvađa od njihovih filozofskih prethodnika nije toliko zaokret u teorijskom koliko u praktičkom pogledu. U najmanju ruku, jasno je da sve teorijske razlike među njima imaju praktički koren, budući da se svode na razlike u životnom opredeljenju.

Teško je pouzdano utvrditi da li je Sokrat dolazio u bliži dodir samo sa sofističkim prvacima, ili i s manje poznatim i priznatim predstavnicima sofističkog pokreta, i da je on doista vodio s njima onakve razgovore kakve su mu pripisali Platon i Ksenofont u svojim delima. Ali izvesno je da je saobraćaj među njima morao biti vrlo živ i neposredan s obzirom da su se oni zatekli na istim prostorno-vremenskim koordinatama, da su živeli i delovali u Atini u drugoj polovini 5. veka stare ere. Izgleda da je za međusobni odnos između Sokrata i sofista bilo presudnije to što su se oni zajedno našli na istom mestu, a ne samo što su se pojavili u isto vreme. Sasvim je moguće da bi njihova uzajamna optuživanja i razračunavanja bila manje žustra da ih je nekim čudom zadesila veća prostorna udaljenost. Ovako, nikome nije bilo do toga da

mного okoliša. U svakom slučaju, neosporno je da se ni Sokrat ni sofisti nikako ne mogu zamisliti bez Atine; ona je bila pravo poprište njihove delatnosti, njihove životne sudbine su nerazdvojno povezane s njenim društveno-političkim uređenjem i kulturnim stremljenjima.

Samo to nikako ne znači da su Sokrat i sofisti bili podjednako odani Atini, da su se podjednako prisno odnosili prema njoj. Ni govora o tako nečem. U tom pogledu oni su se znatno razlikovali među sobom. Dok je Sokrat bio rođeni Atinjanin i punopravni atinski građanin – i ne samo to: bio je pravi atinski rodoljub koji u svakom trenutku misli na slavu i veličinu svoga grada – dotle su sofisti bili stranci-došljaci, da ne kažemo: ljudi bez domovine. Čak i najistaknutiji među njima boravili su u Atini samo povremeno, uživajući gostoprimstvo njenih imućnijih žitelja. Poput starih rapsoda koji su putovali s kraja na kraj Grčke da bi recitovali Homerove pesme, tako su i sofisti vodili nomadski život. Za razliku od Sokrata, koji nikad nije išao izvan zidina svog rodnog grada, izuzev kada je kao vojnik učestvovao u borbama protiv njegovih neprijatelja, sofisti nigde nisu bili kod kuće. Gonio ih je neki unutrašnji nemir, pa su se stalno kretali od mesta do mesta. Mahom su poticali iz manjih, perifernih grčkih naselja koja su u svakom pogledu daleko zaostajala za velikom, moćnom i slavom ovenčanom Atinom. U tim malim, zabačenim mestima bilo je teško probiti se na površinu, pritisak tradicije je bio veoma jak, a provincijski duh je više sputavao nego podsticao na samostalno

stvaranje. Doduše, sofisti su nailazili na znatne teškoće i u mnogim većim grčkim gradovima koji su ih privlačili i u kojima su okušavali svoje snage. Čak im ni Atina nije bila dovoljno prirasla za srce da bi je prihvatili kao svoju novu domovinu, iako su u nju svi odreda najčešće navraćali i u njoj se najduže zadržavali. U pravom smislu reči, sofisti su bili svetski putnici: uvek spremni da pođu bilo kuda, nesposobni da se igde trajno ukotve. Nisu puštali da ih obuzmu dublja osećanja prema sredini u kojoj se nalaze, već su uvek budno motrili na svoj lični interes. Jednom reči, sofisti nisu imali nikakvog prisnijeg odnosa ni prema svom starom zavičaju, uprkos tome što su se često pojavljivali i u ulozi diplomatskih predstavnika, ni prema Atini oko koje su se toliko tiskali, mada im je ova ukazala najveće moguće gostoprimstvo, pruživši im priliku da nesmetano deluju i da se tako proćuju po celoj Grčkoj.

Ništa lakše nego razumeti i objasniti Sokratov odnos prema Atini. Nema ničeg neobičnog u tome što se on tako smerno priklanjao njenom autoritetu, što je gajio toliku ljubav prema njoj da je radije pristao da pođe u smrt, nepravedno osuđen od njenih zagriženih i nedoraslih sudija, nego da otkáže poslušnost njenim zakonima. Šta je drugo mogao da uradi čovek koji je bio ubeđen da je građanin „najveće i po mudrosti i snazi najuglednije države” (Pl. *Apol.* 29D)? Čime drugim je trebalo da se ponosi onaj koji je znao da je samo blagodareći tome što se rodio u Atini postao svestan sebe kao pojedinca (Pl. *Crito*, 50A)? Kao pravi sin grčkog naroda, Sokrat je umeo

da vodi računa kako o celini tako i o delovima, umeo je da pomiri pojedinačno sa opštim, da pojedinačno podredi opštem ne gušeći ga pritom u ovom poslednjem. Drugim rečima, to znači da je ovaj vatreni pobornik novog ideala lične slobode i moralne autonomije bio duboko ukorenjen u grčkoj tradiciji, da nije ni pomišljao na nekakav radikaln društveni prevrat, da je to bio čovek starinskog kova, zadojen patrijarhalnim duhom kao i svaki drugi prosečni Atinjanin njegovog uzrasta. Ako baš treba da se jednom uprošćenom formulom izrazi najdublji smisao Sokratovog filozofskog i političkog programa, onda treba reći da je to bila konzervativna revolucija kojoj je on težio i koju je sprovodio.

Isto tako lako je razumeti zašto je Atina toliko privlačila nemirne duhove onoga doba, zašto je upravo za Sokratovog života postala stecište sofista, besednika i nadrimudraca svake vrste. Posle pobedonosnog završetka grčko-persijskih ratova uloga Atine u grčkom svetu naglo je porasla, a njeni građani su učinili sve što je bilo u njihovoj moći da se razvije i ojača u političkom i kulturnom pogledu. U Atini su najviše došle do izražaja tendencije ka radikalnom odbacivanju nasleđenih ustanova i običaja i racionalizaciji svih oblasti društvenog života. Zahvaljujući najviše Periklovim nastojanjima, u prvom redu njegovoj dalekosežnoj kulturnoj politici, Atina je za kratko vreme bacila u zasenak sve druge grčke gradove koji su prednjačili u negovanju viših oblika kulture i nametnula se kao kulturno središte cele Grčke. Što je,

možda, još važnije, ona je otvorila širom vrata svima koji su bili voljni i kadri da se ogleđaju na kulturnom polju, pokazujući pritom neobično živo interesovanje za sve što odstupa od uobičajenih shvatanja i gotovo neutoljivu glad za svim mogućim novinama i novotarijama. Treba li se, onda, čuditi tome što su sofisti pohrlili u Atinu sa svih strana nadajući se da će tu naći puno priznanje?

Sve u svemu, Sokrat je bio duboko prožet patriotskim osećanjem, gledao je na svoju Atinu očima punim ljubavi i odanosti, dok su se sofisti osećali građanima sveta, te su bili ravnodušni čak i prema gradu koji ih je primio pod svoje okrilje. Ukoliko uopšte ima istine u tome da su sofisti davali prednost Atini nad svim drugim grčkim gradovima, odatle nikako ne proizlazi da su se oni povodili za Sokratom. Tačnije bi bilo reći da je Atina za njih uvek značila nešto sasvim drugo (i, naravno, nešto mnogo manje) nego za njega. Uostalom, kao što je Sokrat smatrao za potrebno da pred celim svetom posvedoči svoje rodoljublje, tako ni sofisti nisu prezali od toga da javno pokažu koliko im je malo stalo do nacionalnog ponosa. U Sokratovom i njihovom odnosu prema Atini, u tome kako su se on i oni odnosili prema sredini u kojoj su živeli i delovali, jasno se oseća napetost između lokalnog, provincijskog načina mišljenja i kosmopolitskog pogleda na svet i život. Suprotnost između ta dva shvatanja je polazna tačka za razumevanje njihovih težnji i nastojanja, kao i njihovih međusobnih odnosa. U najmanju ruku, izgleda da je sukob između Sokrata i sofista

bio neizbežan baš zbog toga što njihova srca nisu bila podjednako prijemčiva za zajednicu koja ih je obuhvatala i kojoj su pripadali, što su se oni tako različito držali prema njoj. Tome je veoma išlo na ruku to što su i on i oni provodili sav život napolju, u javnosti, u saobraćaju sa drugim ljudima, tako da je njihov odnos prema Atini ostavio dubok trag i na njihov odnos prema pozivu kome su se posvetili. Bilo je neizbežno da sukob između Sokrata i sofista otvoreno izbije na površinu i dobije na žestini i nepomirljivosti možda još ponajviše zbog toga što su oni zajedno vojevali na istom idejnom bojištu, što su se interesovali za iste stvari, što su ih zaokupljala ista pitanja i tištile iste brige. Ili, tačnije, bacilo ih je na suprotne strane i načinilo ogorčenim neprijateljima možda najviše to što su hteli da budu od pomoći svojim savremenici-ma, što su se latili istog zadatka, što su imali smelosti da pogledaju u lice svom vremenu, što su nastojali da udovolje prekim potrebama svoga doba.

Može se bez uzdržavanja reći da su Sokrat i sofisti ukrstili koplja u borbi za istu stvar, da su se našli i razišli na istom terenu, da ih je povezivala i razdvajala jedna ista ideja. U ovoj tvrdnji nema ničeg paradoksalnog. Na taj način je samo nešto drukčije izražena ona ista misao koju smo na jednom ranijem mestu izrazili ovako: da su Sokrat i sofisti bili suparnici, a ne saradnici na istom poslu. U stvari, sukob je moguć samo među onima koji se nalaze u nekom odnosu, koje povezuje nešto zajedničko. Ništa se ne može dogoditi među onima koji ne znaju

jedni za druge, koji su stranci u apsolutnom smislu reči. Da je to tako, lepo se vidi na primeru koji je pred nama. S jedne strane, nema nikakve sumnje da su Sokrat i sofisti delovali u istoj oblasti, da su svoj najpreči i najvažniji zadatak videli u obrazovanju i vaspitavanju ljudi, da im je zajednička bila upravo ta praktička usmerenost, da se upravo po tome oni bitno razlikuju od filozofa koji su im prethodili. Po tome što su sve svoje snage usredsredili na problem obrazovanja i vaspitanja, što su pre svega i iznad svega hteli da obrazuju i vaspitaju svoje savremenike, Sokrat i sofisti predstavljaju jednu jedinstvenu pojavu. U tom pogledu nema nikakve razlike između njega i njih. Štaviše, može se reći da po tome oni najviše idu zajedno, da po tome najviše zaslužuju da se o njima zajedno govori. Sa druge strane, neosporno je da su se Sokrat i sofisti među sobom najviše razilazili upravo u onome što ih je najviše zbližavalo, da su digli ruke oni na njega i on na njih upravo zbog toga što su bili izrazito praktički usmereni, da su upravo na tlu koje im je bilo zajedničko otkrili ono što ih najviše razdvaja. Po tome što su sasvim drukčije gledali na poziv kojim su se bavili, što su bili sasvim drukčijeg mišljenja o tome kako treba prići ljudima i koliko su ljudi uopšte podobni da nauče ono što im je za život najpotrebnije, Sokrat i sofisti predstavljaju krajnosti koje se uzajamno isključuju. Toliko se oni razlikuju u svim bitnim tačkama da se može postaviti pitanje: koliko je uopšte opravdano staviti ih jedne pored drugih.

Sadržaj

SOKRAT I SOFISTI	5
PROTAGORA	63
1 POSLE SASTANKA S „NAJMUDRIJIM ČOVEKOM”...	67
2. UJUTRO. ŽUDNJA HIPOKRATOVA DA ČUJE PROTAGORU	69
3. SVRHA NASTAVE U SOFISTA	71
4. ŠTA JE SOFIST?	73
5. NASTAVA SOFISTA ZNAČI OPASNOST ZA DUŠU ...	75
6. PREPREKE PRI ULASKU	77
7. IMENA SOFISTA	79
8. PRIPREMA ZA RAZGOVOR. PROTAGORA O STAROSTI I VRSTI SVOJE VEŠTINE	80
9. TVRĐENJE PROTAGORINO DA VASPITAVA ZA DOBRA GRAĐANINA	83
10. SOKRATOVO PROTIVTVRĐENJE: VRLINA SE NE MOŽE NAUČITI	85
11. MIT PROTAGORIN: SNABDEVANJE LJUDI SPOSOBNOSTIMA I VATROM	88

12. PODELA POLITIČKE VRLINE SVIMA. RAZLOG ZA TO	90
13. DOKAZ DA SVI LJUDI SMATRAJU DA SE VRLINA MOŽE NAUČITI	92
14. ZAHTEV DA VALJANI LJUDI SVOJE SINOVE POUČAVAJU U VRLINI	94
15. POSTOJANO DELANJE LJUDI PO TOJ MAKSIMI	95
16. UZROCI NEUSPEHA U SINOVA DOBRIH OTACA ...	97
17. PITANJE SOKRATOVO: DA LI SU POJEDINE VRLINE DELOVI VRLINE ILI SAMO RAZLIČNA IMENA	100
18. ODREĐIVANJE DELOVA VRLINE	102
19. PROTIVREČNOSTI U RASTAVLJANJU DELOVA	104
20. DOKAZ ISTOVETNOSTI MUDROSTI I RAZBORITOSTI	107
21. PROTAGORA O RELATIVNOSTI KORISNOG	111
22. SOKRAT PODSTIČE DA SE RAZGOVORI VODE KRATKO	113
23. ALKIBIJAD, KRITIJA I PRODIK ZA PRODUŽAVANJE RAZGOVORA	116
24. POSREDOVANJE HIPIJINO	118
25. SOKRAT UTVRĐUJE PRODUŽAVANJE RAZGOVORA	119
26. IZLAGANJE SIMONIDOVE IZREKE	120
27. ZNAČENJE IZRAZA „TEŽAK”	123
28. SIMONID O PESMI: MUDROST LAKEDEMONJA NA I NAMERA SIMONIDOVA	126
29. OBJAŠNJENJE IZRAZA „BAŠ UISTINU” U SIMONIDOVOJ IZRECI	128

30. NEMOGUĆNOST DA ČOVEK POSTOJANO BUDE DOBAR ČOVEK	130
31. ZAŠTO JE PITAK NAPADAN	132
32. SOKRATOVIM IZLAGANJEM PESME PROTAGORA PRIMORAN DA ODGOVARA	134
33. POVRATAK NA PITANJE O JEDINSTVU VRLINA ...	137
34. PRIGOVOR PROTAGORIN: DA LI JE MUDROST ISTO ŠTO I HRABROST?	139
35. ZADOVOLJSTVO I DOBRO. MOĆ ILI NEMOĆ SAZNANJA	142
36. ZADOVOLJSTVO I BOL KAO NAČELA DELANJA ...	146
37. NAOPAKOM DELANJU IZVOR JE NEZNANJE	149
38. NIKO NE ODABIRA ZLO DOBROVOLJNO	154
39. ZAKLJUČAK: HRABROST JE ZNANJE	156
40. UKAZIVANJE NA PITANJE SAME VRLINE	160
OBJAŠNJENJA I NAPOMENE	163

Platon
PROTAGORA

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura i korektura
Kalipso

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-466-2

Tiraž
1000 primeraka

Beograd 2023.

Izdavač / Štampa / Plasman
DERETA doo
Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd
tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižara DERETA
Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ПЛАТОН, 427пне–347пне

Protagora / Platon ; prevod sa starogrčkog Mirjana Maskareli. – 1. Deretino izd. – Beograd : Dereta, 2023 (Beograd : Dereta). – 168 str. ; 17 cm. – (Mala filozofska biblioteka / [Dereta, Beograd])

Prevod dela: Protagoras / Platon. – Tiraž 1.000. – Str. 5–62: Sokrat i sofisti / Mihailo Đurić. – Objašnjenja i napomene: str. 163–168.

ISBN 978-86-6457-466-2

а) Платон (427пне–347пне) – “Протагора”
б) Сократ (470пне–399пне) в) Софисти

COBISS.SR-ID 81009161